

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum sit uirtus specialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

*Super quæst. nigisti
materna articulata
versum.*

ARTICVLVS IIII.

Vrum charitas sit uirtus.

In art. 3. aduerte
dico. Primo, q[uod] au
tor in reponsonone
ad primum ratio na
turalis dicit putat, q[uod]
humana amicitia no
naturale est virtus, sed con
fessio[n]em virtutis. Di
uersus autem, qualis
est charitas, est simili
tudin[u]s, quia fu
ndatur per communione
diuinae nature, non
superioritate proprie
tatis, ut dicit in lib. de celo & mundo.
Secundu[m], q[uod] in recipione
ad ternam charita
tem nobilorem am
icitiam leonidum quid
am, iugurnam l
et alios ordinis se
cundum rationem
sue societatis, quia fe
licitate diuina or
itur. Parvicio e
st, communione
soli Deo, ut dist
inguitur.

Sed contra est, q[uod] Aug. *
dicit in lib. de Moribus Ecl. Cha
ritas est uirtus, que, cum nostra affectio est re
flectit si
militum coniungit nos Deo, quem diligitus.

RESPON. Dicendum, q[uod] humanæ actus bonitatem
habent secundum quod regulantur debita regula
& misura. Et ideo humana uirtus, que est principiu[m]
omniu[m] bonorum actuum hominis, consistit in at
tingendo regulam humanorum actuum: que quid
enam est duplex ut supra dictum est, s. humana rō,
& ipse Deo. Vnde sicut uirtus moralis diffinitur per
hoc quod est secundum rectam rationem, ut patet*
in Ethic. Ira etiam attingere Deum constituit rationem uirtutis, sicut etiam lux diuina* est de
inde & ipse. Vnde cum charitas attingat Deum, quia
coniungit nos Deo, ut patet per autoritatem* Au
gustini in tractam, consequens est charitatem esse uirtu
tem.

AD PRIMVM ergo dicendum, q[uod] Philosophus
in Ethic. non negat amicitiam esse uirtutem, sed
dicit quod est uirtus, uel cum uirtute. Posset enim
dic, quod est uirtus moralis circa operationes, que
funt alii, sub alia tamen ratione, quam iustitia.
Nam iustitia est circa operationes, que sunt ad aliu
sub ratione debiti legalis: amicitia autem sub ratio
ne beneficij cuiusdam debiti amicabilis, & moralis:
ut magis sub ratione beneficij gratuiti, ut patet per
Philosophum* in Ethic. Potest tamen dici, quod
non est uirtus per se ab aliis diffinita. Non enim ha
bet rationem laudabilis & honesti nisi ex obiecto, se
cundum s. q[uod] fundatur super honestatem uirtutum.
Quod patet ex hoc, q[uod] non qualibet amicitia habet
rationem laudabilis, & honesti, sicut patet in amici
tia de cœlestib[us], & utilis. Vnde amicitia uirtuosa, ma
gis est aliquid consequens ad uirtutem, quam sit uir
tus. Nec est simile de charitate, que non fundatur
principaliter super uirtutem humanam, sed super
bonitatem diuinam.

AD SECUNDVM dicendum, q[uod] eiusdem uirtutis
est diligere aliquem, & gaudere de illo. Nam gaudiū
amorem coequitur, ut supra * habitum est, cum de
passionibus ageretur. Et ideo magis ponitur uirtus
amor, q[uod] gaudiū, q[uod] est amor effectus. Ultimū aut
quod ponitur in ratione uirtutis, non importat ordi
natam spiritus sancti.

*Super quæst. nigisti
materna articulata
versum.*

ARTICVLVS IIII.

Vrum charitas sit uirtus specialis.

A D TERTIVM sic procedit.
A Videtur q[uod] charitas non sit
uirtus. Charitas enim amicitia est
quædam: sed amicitia a Philosophis
non ponitur uirtus, ut * 18.
li. Ethic. patet, neque enim concur
ratur inter uirtutes morales, neq[ue]
etiam inter intellectuales. ergo et
charitas est dignior anima, inquantu[m] est participatio qua
dam spiritus sancti.

* 2 Præt. Virtus est ultimum potest
tia, ut dicit in lib. de celo & mundo:
quod in recipione
ad ternam charita
tem nobilorem am
icitiam leonidum quid
am, iugurnam l
et alios ordinis se
cundum rationem
sue societatis, quia fe
licitate diuina or
itur. Parvicio e
st, communione
soli Deo, ut dist
inguitur.

* 3 Præt. Omnis diru[m]self quida
habitus accidentalis: fed charitas non
est habitus accidentalis, cu[m]
sit nobilior ipsa anima. Nullum
autem accidens est nobilior subiecto.
ergo charitas non est uirtus.

Sed contra est, q[uod] Aug. *
dicit in lib. de Moribus Ecl. Cha
ritas est uirtus, que, cum nostra affectio est re
flectit si
militum coniungit nos Deo, quem diligitus.

AD PRIMVM ergo dicendum, q[uod] Philosophus

* in Ethic. non negat amicitiam esse uirtutem, sed
dicit quod est uirtus, uel cum uirtute. Posset enim
dic, quod est uirtus moralis circa operationes, que
funt alii, sub alia tamen ratione, quam iustitia.
Nam iustitia est circa operationes, que sunt ad aliu
sub ratione debiti legalis: amicitia autem sub ratio
ne beneficij cuiusdam debiti amicabilis, & moralis:
ut magis sub ratione beneficij gratuiti, ut patet per
Philosophum* in Ethic. Potest tamen dici, quod
non est uirtus per se ab aliis diffinita. Non enim ha
bet rationem laudabilis & honesti nisi ex obiecto, se
cundum s. q[uod] fundatur super honestatem uirtutum.
Quod patet ex hoc, q[uod] non qualibet amicitia habet
rationem laudabilis, & honesti, sicut patet in amici
tia de cœlestib[us], & utilis. Vnde amicitia uirtuosa, ma
gis est aliquid consequens ad uirtutem, quam sit uir
tus. Nec est simile de charitate, que non fundatur
principaliter super uirtutem humanam, sed super
bonitatem diuinam.

AD SECUNDUM dicendum, q[uod] eiusdem uirtutis
est diligere aliquem, & gaudere de illo. Nam gaudiū
amorem coequitur, ut supra * habitum est, cum de
passionibus ageretur. Et ideo magis ponitur uirtus
amor, q[uod] gaudiū, q[uod] est amor effectus. Ultimū aut
quod ponitur in ratione uirtutis, non importat ordi
natam spiritus sancti.

*Super quæst. nigisti
materna articulata
versum.*

ARTICVLVS IIII.

Vrum charitas sit uirtus specialis.

A D QUARTVM sic procedit.

A Videtur, quod charitas non
est uirtus specialis. Dicitur. Hier.
Ut breuiter omnium uirtutum dif
initionem complectar, Virtus est
charitas, quia diligit Deus & p
ximus. Et Aug. dicit in lib. de Mo
ribus Ecclesie, quod uirtus est or
do amoris: fed nulla uirtus specia
lis ponitur in distinctione uirtutis
communis, ergo charitas non
est specialis uirtus.

* 2 Præt. Id q[uod] se extendit ad ope
rarium beatitudinis, non potest
est specialis uirtus: fed charitas
se extendit ad opera omnium uir
tutum, secundum illud prime ad
Cor. 13. Charitas patiens est, beni
gnia est &c. Extedit etiam se ad om
nia opera humana, secundum illud
ad Cor. ult. Omnia n. opera ue
stra in charitate frant, ergo chari
tas non est specialis uirtus.

* 3 Præt. Praecepta legis respondet
acibus uirtutum: sed Aug. in lib. *
de perfectione humana iustitia,
dicit, quod generalis iusso est. Di
liges: & generalis prohibito, No
concupisces, ergo charitas est ge
neralis uirtus.

Sed contra. Nullum gene
rale connumeratur specialis: fed
charitas connumeratur speciali
bus uirtutibus. Specie, & fidei, secu
dum illud ad Corin. 13. Nunc au
tem manent fides, spes, charitas,
tria haec ergo charitas est specialis
uirtus.

RESPON. Dicendum, q[uod] act
& habitus specificantur per ob
iecta, ut supra dictis * patet. Pro
prium autem obiectum amoris est
bonum, ut supra f[ab] habitu est. Et
ideo ubi est specialis ius boni, ibi
est specialis ratio amoris. Bonum
autem diuinum, inquantu[m] est
beatitudinis obiectum, habet spe
cialis rationem boni. Et ideo amor
charitatis, qui est amor huius mo
ri, est specialis amor. Vñ & chartas
est specialis uirtus.

*Intra. q. 58.
arti. 6. Et 1.
di. 27. q. 2. 2c.
ti. 4. q. 2. 3.
Et uir. q. 2.
boni, potest intelligi
dupliciter. Primo, ut
una particularis ra
tionem est obiectu[m].
Et id habet
Aug. in Epis
tole 39, a me
medio, to. 25
Cap. 15. 10. 1.*

*In responso
ne rationa
tionis. 11. 10.
mo. 7.*

D 105.

alii rationibus. Ead hunc sensum reduce quod charitas ponitur in disfinito memento, quacumque de humido scriptum sunt. Signum autem huius est, quod dependet ab ea aliquiliter oes de beato scripto est, virtutes, ut infra* dicetur. Sicut quo super oia bona etiam prudenter ponitur in diffina continet eum & q. charitas omnibus.

* ar. 7. & 8.
huius q.
fil. 2. Ethic.
6. & 6. Ethic.
c. uit. to. 5.

imperat. Hanc. ex su patet fin 2. & 6. Ethic. eo quod uir prima ueritatis uirtutes morales dependent a prouidentia suae. A D P R I M U M dicendum, quod uirtus, uel ars, ad quam pertinet finis ultimus, imperat uirtutibus, uel artibus, ad quas pertinet ali finis secundarii, sicut militaris imperat equitatu, ne dicitur in 1. Ethic. Et ideo quia charitas habet pro obie

cto ultimum finem humanae uitae, beatitudinem

eternam: ideo extendit se ad actus totius humanae

uitae per modum imperii, non quasi immediate eli-

cens omnes actus uirtutum.

A D T E R T U M dicendum, quod preceptum de diligendo, dicitur esse iusso generalis: quia ad hoc

reducunt omnia alia precepta sicut ad finem, se-

cundum illud ad Tim. 1. Finis precepti charitas est.

A R T I C U L U S V .

Vtrum charitas sit excellentissima

uirtutum.

A D S E C U N D U M dicendum, quod uirtus, uel ars,

charitas non sit una uirtus. Habitum in distinguantur secundum obiecta: sed duo sunt obiecta charita-

tis, scilicet Deus, & proximus, quae in infinitum abinuicē-

distant. ergo charitas non est una uirtus.

¶ 1 Præt. Diuersæ rationes obiecti diuersificant habi-

tum, etiā si obiectum sit realiter idē, ut ex supra* di-

ctis patet: sed multe sunt rationes diligendi Deū, qā

ex singulis beneficiis eius perceptis debitores sumus

directive ipsius. ergo charitas non est una uirtus.

¶ 2 Præt. Sub charitate in cluditur amicitia ad proximū:

sed Philosophus in 8. Ethic. ponit diuersas spe-

cies amicitiae. ergo charitas non est una uirtus, sed

multiplicatur in diuersas species.

SED CONTRA. Sicut obiectum fidei est Deus, ita

& charitas: sed fides est una uirtus propter unitatem

diuinæ ueritatis, secundum illud ad Ephes. 4. Vna si-

des. ergo etiam charitas est una uirtus propter unita-

tem diuinæ bonitatis.

R E S P O N S U S. Dicendum, q. charitas, sicut dictū *

est, ē quædā amicitia hominis ad Deum. Diuersæ aut

amicitarum species accipiunt quidem uno modo

secundum diuersitatem finis: & secundū hoc dicun-

tur tres species amicitiae, scilicet amicitia utilis, delectabi-

lis, & honesti. Alio modo secundum diuersitatem co-

municationis, in quibus amicitiae fundantur: sicut

alia species amicitiae est consanguineorum, & alia cō-

cūlūm, aut peregrinantium, quarum una fundatur

super communicatione naturali, alia super communica-

tione civili, uel peregrinationis, ut patet per Phi-

losophum in 8. Ethic. Neutro autem istoru modoru

charitas potest diuidi in plura. Nā charitatis finis est

unus, scilicet diuina bonitas.

Est ēt una communicatio

beatitudinis eterna, super quam hac amicitia funda-

tur. Vnde relinquitur, quod charitas est simpliciter

una uirtus, non distingue in plures species.

A D P R I M U M ergo dcendum, quod ratio illa di-

recte procederet, si Deus, & proximus ex aequo eent

charitatis obiecta: hoc autem non est uerum, sed

Deus est principale obiectum charitatis: proximus

autem ex charitate diligitur propter Deum. A D S E C U N D U M dicendum, q. chari-
gitur Deus propter seipsum. Vnde omnia ob-
ligandi attendit principaliter a charitate:
divina bonitas, quae est eius substantia, secun-
dū Psal. 105. Confitemini Domino, quoniam
Aliæ autem remations ad diligendum in ob-
debitum dilectionis facientes, sunt consequentes
consequentes ex prima.

A D T E R T U M dicendum, q. amicitia
de qua Philosophus loquitur, est diuersa
diuersa communicatio. Quod in charitate
habet, ut dictum* est. Et ideo non est simili-

dis quoq. in charitate.

A R T I C U L U S VI.

Vtrum charitas sit excellentissima

uirtutum.

A D S E C U N D U M sic procedit.

Videt, q. charitas non sit ex-
cellentissima uirtutum. Altioris,
n. potentia altior est uirtus, sicut
& altior operatio: sed intellectus
est altior voluntate: q. dirigit ip-
samen: ergo fides, q. est in intellectu,
est excellentior charitate, que est
in voluntate.

¶ 1 Præt. Illud qd alio operat,
vñ eo cē inservit, sicut minister, q.
quædā aliquid operat, est inferior
dñs: sed fides per charitatem ope-
rat, ut habetur ad Gal. 5. ergo fides
est excellentior charitate.

¶ 2 Præt. Illud qd se hē ex addi-
tione ad aliud, vñ esse perfec-
tus: sed spes vñ se habere ex additione
ad charitatem, nam charitatis ob-
iectum est bonum: spes autem ob-
iectum est bonum arduum: ergo
spes est excellentior charitate.

SE D G O N T R A est, qd df ad
Cor. 13. Maior horum est charitas.

R E S P O N S U S. Dicendum, q. cū bonū
in humanis actibus attēdatur, q.
regulantur debita regula, necel-
lē q. uirtus humana, q. est prin-
cipium bonorū, actuum, cōsūlit
in attīngendo humaniorū actuum
regula. Est aut̄ duplex regulabili-
tati actuum, ut supra * dictū
est. scilicet humana, & Deus: sed Deū
est prima regula, a qua cē humana
rō regulanda est. Et ideo uirtus
theologicæ, qua cōsūlit in attī-
ngendo illam regulam primā, q. cō-
carum obiectum est Deus, ex-
cellentiores sunt in uirtutibus morali-
bus, uel intellectu, quae cōsūlit
in attīngendo rōnum huma-
nam. Propter qd oportet, q. èt in-
ter ipsas uirtutes theologicas illa
sit potior, que magis Deum attī-
ngit. Sēpē aut̄ id, qd est perse, ma-
ius est eo, quod est per aliquid. Fides
autem, & spes attīngunt quidem
Deū, q. ex ipso prouent nobis
uel cognitio ueri, uel adcep-
tio boni: sed charitas attingit ipsum
Deū, ut in ipso sisat, non ut exco-